

Nr 2.

Utlåtande i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

För den enligt § 42 mom. 2 riksdagsordningen lagutskott åliggande granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning ha båda kamrarna till lagutskott hänvisat militieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna berättelse angående militieombudsmansämbetets förvaltning under år 1952.

Första lagutskottet, som verkställt granskningen, har för ifrågavarande ändamål från militieombudsmansexpeditionen mottagit dels de diariumer, vilka år 1952 förts i nämnda expedition, dels protokoll över militieombudsmannens inspektioner under året, dels ock expeditionens registratur för samma år. Därjämte ha på särskild begäran handlingarna rörande vissa av militieombudsmannen handlagda ärenden hållits utskottet till handa.

Över den numera fullbordade granskningen får utskottet härmed avgiva utlåtande.

I ämbetsberättelsen meddelas till en början, att militieombudsmannen Erik Anton Wilhelmsson begagnat sig av semester den 18 och den 19 februari samt under tiden den 3—den 8 mars, den 25—den 31 maj och den 28 juni—den 21 juli. På grund av sjukdom har militieombudsmannen den 18 och den 19 januari varit oförmögen att sköta sin tjänst. Jämlikt 17 § första stycket i instruktionen för militieombudsmannen har militieombudsmansämbetet under ifrågavarande tider föreståtts av den av riksdagen för militieombudsmannen utsedde ställföreträdaren, hovrättsrådet Karl Hugo Henkow.

Inspektionsresor ha av militieombudsmannen företagits till Östergötlands, Uppsala, Kristianstads och Jämtlands län, varjämte militieombudsmannen för inspektion besökt vissa truppförband samt en häradsrätt och en landsfiskal i Stockholms län. Vidare har militieombudsmannen under tiden den 24—den 27 september 1952 närvarit vid krigsmaktsövningen i Gävleborgs län. Under tid då militieombudsmannen åtnjutit ledighet har tjänstförrättande militieombudsmannen Henkow företagit en inspektionsresa till Gävleborgs och Västernorrlands län, varjämte tjänstförrättande militieombudsmannen i Stockholm med omnejd för inspektion besökt ett truppförband, två häradsrätter och en landsfiskal.

Vid inspektionerna av truppförband har uppmärksamhet ägnats åt vården av byggnader och materiel, åt hygieniska förhållanden och utspisning samt åt socialvården. Arrestlokalerna ha härvid även besökts. Vid besök

å förbandens sjukhus ha sjukredovisningshandlingarna granskats. Tillika ha granskats handlingar rörande upphandling och redovisning av materiel av olika slag ävensom marketenterirörelser, varjämte förskottsmedel inventerats. Militieombudsmannens besök vid domstolar och hos åklagarmyndigheter ha avsett inspektion av handläggningen av militära mål. I fråga om de judiciella handlingarna vid förbanden har granskning skett av disciplinmålsprotokoll, tillrättavisningsförteckningar och andra handlingar som ha avseende å den från och med den 1 januari 1949 gällande militära straff- och processlagstiftningen samt därtill anknyttande föreskrifter. Vid inspektionerna har militieombudsmannen i regel biträttas av byråchefen och byråintendenten vid militieombudsmansexpeditionen, en intendentsakkunnig officer samt i vissa fall därjämte en tygsakkunnig officer.

Liksom tidigare har det funnits lämpligt att i samband med den vid inspektionerna skedda granskningen av de judiciella handlingarna till genomgång och diskussion upptaga frågor som berört tillämpningen av den nya militära straff- och processlagstiftningen. Sedan denna lagstiftning år 1949 trädde i kraft, har inspektionsverksamheten genomförts i den omfattning att det är att räkna med att före utgången av år 1953 samtliga eller i varje fall nära nog samtliga militära förband jämte de domstolar och åklagarmyndigheter, som ha att taga befattning med rättsärenden från förbanden, skola ha blivit föremål för inspektion som avsett tid varunder den nya lagstiftningen varit i tillämpning.

Över de under år 1952 handlagda ärendena lämnas i ämbetsberättelsen följande översikt:

»På sätt militieombudsmannens ämbetsberättelse till 1952 års riksdag utvisar kvarstodo vid början av år 1952 från år 1951 balanserade ärenden till ett antal av 108

Under år 1952 tillkommo ärenden till följande antal:
enligt allmänna diariet 718
enligt diariet över hemliga ärenden därutöver 12

Sammanlagda antalet ärenden, som förelegat under år 1952, utgör alltså 838

De ärenden, som tillkommit under år 1952, utgöras av:
ärenden inkomna från myndighet 25
klagomål eller framställningar från enskilda 102
ärenden uppkomna under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning 579
militieombudsmannens organisations- och förvaltningsärenden m. m. . . 24

Summa 730

Av de från år 1951 balanserade 108 ärendena utgjordes 38 av klagomål eller framställningar från enskilda samt 63 av ärenden, som uppkommit under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning. 7 ärenden hade inkommit från myndighet.

Till behandling under år 1952 ha alltså förelegat 32 ärenden, som inkommit från myndighet, 140 klagomål eller framställningar från enskilda, 642 ärenden, som uppkommit under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning, samt 24 organisations- och förvaltningsärenden m. m., tillhoppa 838 ärenden.

Av dessa ärenden ha	
till annan myndighet hänvisats	5
utan åtgärd avskrivits	33
på grund av återkallelse avskrivits	5
efter vederbörandes hörande eller eljest verkställd utredning avskrivits	386
på grund av att klagande erhållit gottgörelse eller rättelse eljest vunnits	
blivit avskrivna	55
föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd (varav 2 icke avslutats) ..	7
föranlett framställning till Konungen (varav 9 icke avslutats)	17
föranlett annan åtgärd	272
och äro vid 1952 års utgång	
under utredning	50
på militieombudsmannens prövning beroende (utom ovannämnda 2 + 9	
icke avslutade ärenden)	8
	<hr/>
	Summa 838

Av hela antalet under år 1952 till behandling föreliggande ärenden (838) ha under året slutbehandlats 769 medan till år 1953 balanserats 69.

Av de anhängiggjorda åtalen (därmed jämförliga åtgärder)	
voro vid 1952 års början ännu icke slutligt prövade	1
ha anhängiggjorts under år 1952	6
	<hr/>
	Summa 7

Av dessa åtal (därmed jämförliga åtgärder)	
ha under år 1952 slutligt prövats	5
äro vid 1952 års utgång på prövning beroende	2
	<hr/>
	Summa 7»

Ämbetsberättelsen upptager vidare såsom bilagor:
redogörelse för anhängiggjorda åtal,
redogörelse för vissa ärenden, som icke föranlett åtal,
redogörelse för vissa framställningar, som av militieombudsmannen gjorts till Konungen, samt
redogörelse för yttranden, som av militieombudsmannen avgivits till Konungen.

Vad angår åtalen ha redogörelser ansetts böra lämnas endast för sådana som, såvitt vid ämbetsberättelsens färdigställande var känt, prövats av första

domstol. Förutom de mål, för vilka redogörelse sålunda lämnas i berättelsen, har under året åtal anhängiggjorts mot en överste för tjänstefel (missbruk av tjänstebil). Vidare har under året på militieombudsmannens föranstaltande chefen för armén meddelat en regementschef tillrättavisning för tjänstefel. Av sekretesskäl lämnas i ämbetsberättelsen icke närmare redogörelse för sist åsyftade fall.

I avdelningen »vissa ärenden som icke föranlett åtal» ha i huvudsak medtagits sådana ärenden, vilka på grund av de däri föreliggande frågorna ansetts ha intresse utöver de enskilda fallen.

Det sakregister, som var fogat vid den till 1952 års riksdag avgivna ämbetsberättelsen, har nu utökats till att avse jämväl de ärenden vilka redovisats i innevarande års berättelse.

I redogörelsen för framställningar till Konungen omförmälas nio av militieombudsmannen till Konungen avlätna skrivelser, nämligen

den 7 november 1945 angående meddelande av närmare föreskrifter rörande rätten att företaga övningsflygning i samband med tjänsteuppdrag eller ledighet;

den 17 december 1948 angående rätt för bestraffningsberättigad befattningshavare att i disciplinmål, där icke genom hans försorg kan erhållas nöjaktig utredning, låta målet förfalla;

den 16 oktober 1950 angående åtgärder för rättelse i fall då på grund av felaktig tillämpning av gällande författningsbestämmelser genom domar eller disciplinära bestraffningsbeslut, mot vilka talan ej fullföljts, disciplinbot blivit bestämd till för högt belopp;

den 6 april 1950 angående behov av förstärkning av tillgången på åklagare- och polispersonal, som har att ombesörja utredning i militära mål;

den 16 oktober 1951 angående omfördelning i visst fall av meddelade auditörsförordnanden;

den 30 november 1951 angående anteckning i militärt straffregister och å kontrollkort av strafföreläggande för brott av beskaffenhet att fråga om ansvar därför skall handläggas som militärt mål;

den 21 mars 1952 angående översyn av gällande bestämmelser om prövning i vissa fall av värnpliktigas krigsduglighet och krigsanvändning;

den 9 april 1952 angående skyldighet för domstol att i vissa fall lämna meddelande om skadeståndskrav i trafikmål;

den 10 november 1952 angående fullföljd av talan mot hovrätts dom eller beslut varigenom disciplinstraff ålågts.

Två av militieombudsmannen i anledning av remisser till Konungen avgivna yttranden återgivnas, nämligen

den 29 november 1952 i anledning av remiss av utredning angående stats- och kommunaltjänstemäns förhandlingsrätt;

den 15 december 1952 i anledning av remiss av framställning om ändrad lagstiftning rörande verkställighet av arreststraff.

Utskottet. Vid den granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, har icke någon anledning till anmärkning förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen anmäler.

Stockholm den 5 februari 1953.

På första lagutskottets vägnar:

EMIL AHLKVIST.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Branting, Lundgren, John Wiktor Jonsson, John Johansson och fru Wallentheim;

från andra kammaren: herrar Landgren, Gustafsson i Borås, Skoglund i Umeå, Johansson i Norrfors, Östrand, Larsson i Stockholm, Fröding och Lundqvist.